

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
 és az egyleti tagoknak
 ingyen
 küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
 czimzandók.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdeteskor						
	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
10/16 lap	14	36	70	120	160	200
8/16 "	7	18	35	60	80	100
4/16 "	350	9	1750	30	40	50
2/16 "	175	450	875	15	20	25
1/16 "	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények. Azonkívül 80 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik. A szives megrendelésben világosan kérjük kitenni; menyit helyet igényel a beklüdü mellékelt hirdetés számára. Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lycsum nyomda központi irodája (Ötér gr. Toleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 c. é. fba számítatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Gazdasági gépek s eszközök a világiállításon.

II.

Hazánk gépkiallítása osztályából majdnem észrevétel nélkül lépünk át nyugati szomszédaink területére; csak is a csarnok magaslatán lengő felirat mutatja, hogy egy lépéssel tovább haladva már Ausztriában vagyunk. Jól esik magunknak is a nyugatra való könnyű átlépés észrevehetlensége; kiállított tárgyaink minősége legalább nem figyelmeztet bennünket határainkra s iparunk fejlettségének némileg ez is érvül szolgálhat. Keltfelől ellenben nagyon élénken észrevehető a vonal, mely hazánk s Oroszország kiállítását elkülönzi. Nincs itt válaszfal, a szó szoros értelmében, de van különbség a fejlettségre s előhaladásra nézve, mely nekünk kedvez s a gyakorlatlan szem is észreveszi, hogy tölünk az orosz tárlatba átlépni annyit tesz, mint sok idővel hátrább és sok lépcsővel lejjebb esni. Jelenleg nyugati szomszédaink tárlatáról kívánok megemlékezni s szemlénk zártával kerítünk majd sort keleti szomszédunknak is.

Az osztrák osztályban a nagy részletesség az, ami azonnal szemünkbe ötlük. Ugy a tisztán gazdasági gépek és eszközök nagy változatosságával, valamint az iparüzleti berendezések gazdag feltüntetésével találkozunk itt. A szesz-, sör-, és- cukorgyártás részint részletekben, részint teljességben vannak bemutatva az épen ez ágakban magas fejlettségre jutott tartományok üzlet emberei és iparosai által úgy, hogy

majdnem azt mondhatnók, miszerint az iparüzleti berendezések s gépezetek ily nagy terjedelme nyomasztólag hat ugyanezen ország tisztán gazdasági gép- és eszköztárlatára, s legalább is ennek feltünését, egyes kiválóbb czégek kivételével, megnehezíti. A tiszta áttekintés, az egyes kiállítók csoportjai fölött, a mi nálunk a szemlélőre oly jól hat, itt már nagyon nehéz, s mondhatnók, hogy sok esetben meg sem is szerezhető, a terület túltömöttsége, zsufoltsága miatt. Ugyanigy nyilatkozhatunk a még ezen csarnokban Ausztrián tul elhelyezett Németbirodalmi tárlatról, melynek igen sok, tisztán gazdasági fontos gépe és eszköze ugyszólván megközelithetlen.

Elengedve ezuttal az iparüzleti berendezések vázlatát, a határozottan mezőgazdasági gépek s eszközöket a kiállítók szerint érintendjük meg.

A bécsi czégek legjobban kitétek magukért. Kugler, Burg és fia, Hofherr, kinek aratógépe már korábról is ismeretes, továbbá az angol Clayton és Shuttleworth, Bécsben fiók üzlettel bíró cég, gazdag és tartalmas kiállítást rendeztek. Ez utóbbi cég itteni tárlata csak is földmivelő eszközök, ekék, boronák sorvetőgépek, stb. s göznélküli cséplőgépek bemutatására terjeszkedett ki, gözgépeit s az ezekkel kapcsolatos más gépeket angolhoni osztályára tartván fenn. E czégnek átalán, s különösen a magyar gazdaközönség előtt jól ismert hire fölment bennünket a különben ez alkalommal is méltán megszavazható dicsérettől. E cég volt az, mely nálunk a

gépiparnak a gazdaságban való sűrűbb alkalmazása be-
következtek, ugyszólván országos szállítónk lón s kez-
dettől fogva mostanig nincs egyéb törekvése, mint va-
lóban jó s használható géppel s eszközzel szolgálnia.
Embererőre készített verőléczes cséplőgépei fölötté jó
szerkezetet tüntetnek ki s e gépek technikai méreta-
rányai az emberi erő legproduktívabb kihasználását
engedik következtetni. A kiállított tárgyak elegans —
de semmiben sem túlzott — habitusa csak emeli a
cég iránti elismerést és bizodalmat.

Legnagyobb — tér és tartalom szerinti — kiállítá-
sa van **Eichmann Bernát** prágai gépgyárosnak.
Az 1852-ben alapított gyár sokideig **Borrosch** és
Eichmann nevet viselt, de néhány év óta csakis
önállólág az utóbbira szállott át s azóta a gyár mű-
ködésében nagyobb kör, sokoldalúság s élénk folya-
mat észlelhető. **Eichmann** gyárának minden készitmé-
nye bemutatott. A földmivelő eszközök összes cso-
portjain, mikben a rúhadlók, sorkapák, stb. e félék
főleg szerepelnek, a szórva és sorba, valamint a fé-
szekvető gépek több példányain, a répa, és szecska-
vágók, zúzó, daráló, rosták eminens számán kívül
látjuk a nagyobb szabásu cséplőgépeket, malmokat gőz-
erőre; s gőzmozdonya örökös tevékenysége által sze-
rez magának figyelmet, mótóru szolgálván a csarnok
némely gépe hajtásánál. Eredeti készítménye **Eichman-**
nak a szénasajtó, melylyel a legkisebb volumenre szorit-
hatni bármi szálás és száraz takarmányt, miáltal
annak szállítása lényegesen megkönnyítetik. Bemutat-
ja még **Eichmann** a mesterséges tojásköltő készülék
egy példányát **De Champes** után, melynél a meleg víz,
mely 12 óránként ujitatik, pótolja az anyatyuk mele-
gét. E készülékek sikeréről ugyhiszem az érdeklődők
tájékozva vannak. Láthatók **Eichmann** kiállításában
eke és más gép modellek nagyon pontos kivitelben,
melyek taneszközkül hivatvák szolgálni valamely gaz-
dasági tanintézetnél. E cég tárlatából mindenki mege-
légedve távozhatik tovább. —

J. Carow et Co prágai-bubnai gépgyáros méltó
szomszédul csatlakozik az előbb említett **Eichmann**hoz. A
Prága melletti **smichowi** gyár szűk lett már e cégnek s
Bubnára fektette át most a központot. A gyár részint ere-
deti készítményeket állított ki, melyek között a gazda-
sági gépek minden neme képviselve van, részint bizo-
mányosa lévén több angol háznak u. m. **Howard**,
Hornsby, **Woolnugh**, **Bentall** cégeknek, ezek világis-
mert gépeit részben bemutatja. Figyelmet érdemel e
gyárnak kiállított heremag cséplő s tisztító gépe, mely

épen az eddig kényesnek ismert munkát, a luczerna
és heremag kicséplését igen gyorsan, jól és tisztán vé-
gezi. A gép egyaránt beállitható ember és lóerőre s
óránként 40 g teljesen tiszta magot ereszt ki. —

Umrath et Co prágai gépgyáros jól készült ké-
zi és lóerejű cséplő gépeket, oszlopos járgányokat, kü-
lönféle rostákat, szecs kavágókat, trágyaszóró gépeket
s trágyalé szivattyukat állított ki. Cséplőgépein alkalmazva látjuk a szeges henger (amerikai) rendszerét,
mely fölött a verőléczekkel ellátott dobos gépek az
előnyt már régebben kivitták. A léczes dobos mun-
kája ugyanis ütésben áll, melyet a benyújtott kalászok
a gyors forgás következtében elkerülhetlenül fölfog-
nak s így a cséplés teljessége is inkább bekövetkez-
hetik; a szeges hengerek munkája ellenben csakis sur-
lás által veszi ki a magot a kalászból s így egyes
kalászoknak a szeges közötti átsiklása könnyebben
megeshetvén, a munka tisztaságának fogyatkozása is
valószínűbb. Különbén a szeges hengereket a bemuta-
tott kézi és állati erőre szerkesztett cséplőgépeknél
tárlat alkalmával szám szerint növekedni látjuk, való-
színűleg a kiállítás olcsóbsága miatt.

Ezen cégeken kívül megemlítendőnek tartjuk
még: a **hg. Paar**-féle uradalmakban használt répa-
művelő eszközöket; a **Zugmeier**-féle ekék kiál-
lítását; a **Pruski**-féle répavetőgépeket ugy sor,-vala-
mint fészekvetésre szerkesztve; **Stübing**er szecs-
kavágóit ismert minták után, de szép kivitellel előál-
lítva. Leköti figyelmünket a **simmeringi Nemetka**
által készített műalmi modell, mely minden részében oly
pontosan van szerkesztve, hogy látszólagos munkára in-
ditható. Ezekkel kapcsolatban megemlékezhetünk **Iz-
rael, J. Oser, Pichler** malomkö kiállításairól is.

Kissé hosszúra nyult részletezésünk csak kevés
tért enged azok megemlítésére, a kik ez osztály leg-
nagyobb területrészt elfoglalják s megjelenésük ál-
tal a főzde üzletek mai álláspontját feltüntetik. A czu-
korgyári fontosabb részletek bemutatói közül kieme-
lendők a bécsi **Rebics**ek, a prágai **Gallauner, Stabe-
now** és **Huber**; ez utóbbi még árnyékszék szivattyu-
kat is mutatott be, melyek segélyével ezek tartalma fel-
bolygatás nélkül légnnyomás alapján kiemeltetik s büzter-
jesztés nélkül eltávolítottatik. A serfözdeci berendezést igen
érdekesens nagy terjedelemben mutatja be a **Nobak**
és **Fritze** prágai cég, amely kiállítás ez osztály-
nak valóban legnagyobb mérvű s legszebb része. A
szeszgyáripar készülékeit **Ringhofer, Krockhardt** és
Doleintzky mutatják be elismerésre méltólag.

Társállamunk kiállításának e rövid részletezése után a nagy Németország kiállítása áll előttünk. —

III.

Németország kiállításának általános jellemzését a már fentebb mondottakra kell hivatkoznunk. Valamint Austriánál már, úgy itt is nagy a részletesség, mely a gazdaság körében használtatni szokott gépek összes csoportjait felöleli s kivéve a nagyobb tért igénylőket, nagy számban bemutatja. A kiállított tárgyak közül, ha a többséget megítélni akarnók, bizonyára a különféle vető- és cséplőgépeket illeti meg a számszerinti elsőség. E gépekből Németország a legnagyobb mennyiséget nyújtotta, úgy hogy ezekből versenyezhet az angol kiállítókkal. A készítmények minősége alig hagy fenn valami lényeges kívánni valót; a tartósság is biztosítva van, mert a hol csak kivihető, a fa részek helyett vasat látunk alkalmazva, mi ugyan a gépnek szilárdságát mindenestre emeli, de fokozza az árt és a súlyt is. Sajnos, hogy a tárlat túltömöttsége nehezé, de majd lehetlenné is teszi az áttekintést s a vizsgálat, nem tekintve a lajstromok hiányát, fárasztóvá válik. —

A nagy birodalom fővárosának, Berlinnek adhatjuk a részletezésben az elsőséget, amennyiben a berlini Eckertféle, előbb magán s jelenleg részvényekre átvett gazdasági gépgyár legtartalmasabb kiállítással állott elő. Kiemelendők Eckert tárgyai közül az ekék, melyek általában a rúchadló alakban szerkesztvék azon javítással, minőt Eckert ezen eszköznek már évek előtt megadott. Az aczél véső alkalmazása ezen ekéken az eszköz tartósságát biztosítja köves talajokon, ámbár a teljesen vas eke, bonyodalmas vas talyigájával, s az ekeorrának az eketestre való megtört átmenetele kemény bírálót nem igeu állhatnak ki. Az egyszerűen javított egyes, kettős és hármas rúchadlók, valamint amerikai mintára készült közönséges szántó s mélyítő ekék, kultivátorok, boronák, hengerek kifogástalan készítmények. A kettős és hármas ekék főleg Oroszország számára készülnek. Eckert a gőzerőre alkalmazott cséplőgép oldalfalainak kötő- és támgerendáit fa helyett vasból készíti s így a gépnek nagyobb szilárdságot biztosít; ezért jutalmazta őt meg a jury is. Megemlítendő még Eckertnek szekérszaktípusai közül a kerék konstrukció; a kerékagy két összehuzható hézagos vaskorongból készíttetik, a hézagokba a fa küllök illesztettnek egy, hogy az agykorong összehuzása által a küllök megtágulása, mi közönséges kerekeknél nyaranta sok alkalatlanságot okoz, teljesen elmellőztetik.

Weiljun. M. Frankfurtból kézi erőre szerkesztett cséplőgépeket mutatott be, melyek úgy itt, mint már korábban a gazdasági használatban is jó hírnevet vittak ki. Ezen kézi cséplőgép 130—160 frtba jó, két munkást kíván (a hajtásra felváltva) s annyit végez, mint három ember a kézi cséplővel. Szintén e szakban kiemelendő Lanz H. manheimi gyárnok is, ki úgy kézi, valamint lóerőre alkalmazott cséplőgépeket állított ki, az utóbbiak közül egyet oszlopos járgánnyal, azaz melynek hajtó kereke magas vasoszlopon helyeztetik el s vízszintes körforgását a váltóra keresztezett szij segítségével viszi át a dolgozó gépre. Helye van e szerkezetnek ott, ahol a lójárda alatt, a cséplőgép pedig magasan fekszik. Szintilyen gépet mutat be A. Blessing hemmingeni gyárnok is, melynél még a járgány járművön nyugszik s könnyen szállítható. Buxbaum E. augsburgi gyáros amerikai rendszerű, lóerőre szerkesztett cséplőgépet állított ki nagyon takaros és czélszerű kivitellel. —

A vetőgépeknek, ugyszólván óriását találjuk a bernburgi Siedersleben-nél, ki garajmodoru 29 soros vetőgépet mutatott be; az ily méretű gép a sok nyers erőigénye miatt már inkább a gőz motor után leli meg méltó alkalmaztatását. A trágyaszórógépek úgy önállólag, valamint sorvetővel kombinálva szintén fellelhetők e czég tárlatán. Zimmermann hallei gyárnoknak vetőkerekekre szerkesztett vetőgépei, fészketvetői, trágyaszórói, sormüvelő eszközei, rostái a jó hírt s tág elterjedési kört nemcsak itt, de már korábban megszerezték. Rapp és Speiser göppingeni gyárnokok saját szerkezetű vetőgépet állítottak ki, mely mutat ugyan némi eredetiséget, de az alapja imitáció s alig felel meg azon nagy hírnek, mit róla nálunk is egy proselytája akár természetes, akár stimulált lelkesülésében elmondott. Ha a vetőgépeknek a mai nap leginkább kielégítő példányát látni s esetleg használni akarjuk, akkor legbiztosabban fdrdulhatunk Sack R. plagwitzi (Lipce) gyároshoz, kinek vetőkerekekre szerkesztett sorvetőgépe általános elismerés szerint kitogástalan munkát végez, technikai kivitele páratlanul gondos, tartóssága biztosított, kezelése könnyű, használhatósága sormüvelő eszközzé való könnyű beállíthatásánál fogva emelkedett s mindezek mellett ár tekintetében, az előny szintén a részére hajlik. Hogy Sack készítményei mily elismeréssel találkoztak úgy a műbírák, mint a gyakorlat embereinek részéről, arra csak némi utánlapozás szükséges. Ami Sack készítményeinek kiváló érdeme, az a legkisebb részleteknek átgondolt s hibánélküli kivitele, ami szintén

csak ott történhetik meg, ahol a gyárnok egy szűkebb eszköz- vagy gépcsoportra speciálizálja magát, amint ezt Sack a vetőgépek s a földművelő eszközökre nézte. Elismert jóságú universal s rayol ekéi messze hirdetik a jó forrást, amelyből kikerültek. F r ä m b s és F r e u d e n b e r g shweidnizi gyárosok fészekvetőgépe répának; F r i e d l ä n d e r ratibori gyárnok szórva- vető, trágyaszóró gépe, valamint lőerejű cséplőgépe megemlést érdemelnek; ez utóbbi különösen azért, mert e cséplőgép dobjára oly készülék alkalmazható, melynek segítségével a herefélék magvait sikerrel lehet kicsépelni. D e h n e halberstädti, G l a s freysingi, M a c k e a n bressloui gyárosok vető-, cséplő- s tisztítógépek körül forognak; S c h u b a r t és H e s s e drezdai, B r e h m és F r a a s mannheimi gyárosok rostákat, F l ö t h e r Kasselből szecs kavágót, E b e r h a r d t t e s t v é r e k Ulmból ekéket, kultivátorokat ugy nagyobb számban is összeállítva, valamint ekerészeket külön mutatnak be. H a n k ó t e s t v é r e k Neukoschützből, K l e m m t e s t v é r e k Eckernfördeből arató- és kaszálógépeket állítottak ki, melyekről itt terjedelmesen megemlékezünk nem lehetvén, róluk csak annyit mondhatunk, hogy a bírálók nem nyilatkoztak rosszul felőlük.

Németország kiállítóinak itt elősorolt száma könnyen érthetőleg csak kis részét képezi az összes képviselőnek. Meglehet hogy a nagy tömörség miatt figyelmünk egyes czégeket s ezek produktumait átugrotta, de ismét lehetetlen is az, hogy minden tárgyról megemlékezzünk. Az átnézettek sorában hagyva ezuttal az iparüzleti berendezések kiállítóit, egy nagy lépéssel e csarnok keleti végébe térek vissza, hogy szemlénk teljessége czéljából keleti szomszédunkat is bemutassam. —

Oroszországnak mind magára, mind az egész csarnokra nézve jó volt, geográfiai fekvése szerint is utolsóul maradnia. Mintegy 20 kiállítója részéről alig részesült némileges bemutatásban; belföldi, honi készítményeinek nagy része alig jöhet bírálat alá. Igaz ugyan, hogy gépeik s eszközeik készítésénél a munkás nép műveletlenségére, a netaláni javítások nehéz megtételére elsőrendben tekintettel kelle lenniök s így a kiállított cikkek aránytalan méretei s tulerős felszerelése indokoltnak tekinthető, de másrészt tudjuk azt is, hogy Oroszország importált eszközök s gépekkel dolgozik s az angol valamint a németországi gazdasági gépgyáraknak Oroszország a legháladosabb piacza. Kivételt képez e tárlaton a L i l p o p R a n e t C o m p. gyáros cég Varsóból, melynek nagymérvű s teljes berendezettségű gyárából oly készítmények ál-

lanak elő, melyek bármely ország gyárának sem valószínűleg szegényére. A gyár hat osztályra van osztva s foglalkozása eloszlik nagy gőz-és iparüzleti gépek s vasuti kellékek készítésére, továbbá gazdasági gépek s eszközök, kazánok, vasuti kocsik, kohászati s építkezési részletek előállítására. Gazdasági gyártmányaiból látunk jól készült szórva és sorbavető gépeket, melyeknek vetőkészüléke lapátocskákból áll s működésük olyan, mint a kanalak vagy vetőkerekeké; szecs kavágói, gyűjtői kultivátorai, gőz- és lőerejű cséplőgépei, rostái, idegen minták után, de jól készülvén. —

Figyelmet érdemelnek még: M e n z e l L á s z l ó Bialazerkoffból sorvető-, lőerejű cséplőgépe, rostája, extirpatora s erősen készült ekéjével; C i c h o w s z k y R o m a n Ozarowból, a ki közönséges, kettős és hármas ekéket, s M a r c H. Trostanetzből, a ki nagy ekét és szelelő rostát állított ki. A többi tárgyakról, valamint ezek kiállításáról bizvást elhallgathatunk s csak is még az ezen ország tárlatáról elmaradhatlan szeszgyártási apparatusoknak kell néhány szót engednünk, amelyekre nézve már haladottab fejlődés észlelhető, amint hogy ugyanezt igazolják ez ország mezőgazdasági csarnokában kiállított nagyszámu pálinka, liqueur, whisky, stb. eféle battériák. Ismeretesek mindenki előtt a nemzettségi magánhajlamok s a szeszgyártási iparüzleti ágának Oroszország: hic Rhodus, hic salta! —

V. S.

Sertésenyésztésünk jelen állapotához.

Ezen, a csak néhány év előtt annyira fellendült s oly jövedelmező tenyészágon mindinkább nagyobb pangás s visszaesés vesz erőt. E pangásnak okát részint világosan tudjuk, részint értesülve vagyunk arról, de nem akarunk hitelt adni még neki. Tisztán áll előttünk az, hogy a közelmúlt éveknek, nevezetesen az 1868—70-iki esztendőknél bő takarmánygabna termése volt az, a mi e tenyészágnak felkaroltatásának főindokául szolgált, s e tenyészágnak nagy terjedelemben való üzését lehetővé, s egyuttal lucrativvé is tette. Az alacsony tengeri árak mellett a takarmánynak értékesebb hussá vagy zsírrá változtatása alkalomszerű követelmény is volt és nem maradt el szemesebb és éberebb gazdáink közül egy is, a ki e kedvező ár és anyagtermelési viszonyok között sertésállományát vagy saját tenyésztés, vagy beszerzés útján felne szaporította volna. Az élő állat és a tenyészanyag kereslet a figyelmet a tenyészágra élénken felhívta, s a ráfordított gond csakhamar megadta az örvendetes lendületet.

Azonban alig telt le négy év, már is lehangoló körülmények állták útját a megindult tenyésztési terjeszkedésnek. A takarmánygabonának, nevezetesen a tengerinek

egymásután való nem sikerülése, vagy hiányos termése, az erdei takarmányanyagok kimaradása, első és valóban rohamos támadások voltak arra, hogy a tenyésztés terjedelmét megszorítsák, mert megtagadták tőle a létalapot. A magas gabnaár nem kedvezett a hus és zsír előnyös termelésének, megváltozott az előbb oly kedvező értékarány és viszony, minek közvetlen kihatása a sertés árát szerfelett visszanyomta. Megszűnt a tenyésztés nyereséges lenni, megszűnt iránta a kereslet, minek nem lehetett egyéb következménye, mint a még meglevő anyagon a tudni akaró iparkodás, törzstenyésztetekben pedig a számszerű redukálás. E közben fellépett a veszélyes járvány is, mely a még meglevő anyagnak nyereséggé válандó részét elseperete. Elég indok volt tehát arra, hogy a tenyésztő és tartó ezen ágtól visszalépjen, mert a kedvezőtlen viszonyok gyors beköszöntése után ezen tenyésztésre méltán mint bukottra tekinthetett, ép úgy, mint néhány évvel még azelőtt, midőn az ausztriai gyapju tömeges piacra vetetése alkalmával juhaival hasonló tapasztalatban részesült.

Ezen okok, melyek sertésstenyésztésünket oly rohamosan vissza szorították, ha épen meg nem is döntötték, világosan ismeretesek előttünk, s sertésstenyésztésünk mai pangó állapotát, midőn már nemcsak kivitelt, de behozatalt is említenek kereskedelmi kimutatásaink, családás nélkül e kedvezőtlen, s helybeli viszonyainknak tudhatjuk be.

Azonban e sajnosan érzett okok mellett még egy más ok is van mi a hanyatlást előidézte, s ezen ok már nem nálunk, hanem rajtunk kívül, tőlünk távol merült fel. Ismeretes az, hogy bármely cikk addig marad keresett, míg a piac igényeinek megfelel. Sertéseinknek piacza fő-

leg Németország volt, hol tudvalevőleg e tenyésztés nem juthatott oly terjedelemre, hogy a belszükségletet kielégítse. Szerencsétlenségünkre, Németország izlésének nem feleltek meg sertéseink, mert ő a sertésben is húst keres és nem annyira néz a melléktermékre a zsirra, a mire pedig mi törekedtünk. Így már most sertéseinknek piacza is megszorult, s ez az áraknak lenyomására egygyel több, és pedig főbenjáró okot szolgáltatott. Nem tudjuk most, ha valjon Németország izlésén sajnálkozunk-e inkább, avagy tenyészanyagunk kiváló hizási képességén, melyre eddig büszkék lehettünk, s melynek tekintetében más fajtákkal nyugodtan versenyre kelhettünk. Bármelyiket tegyük is, tény az, hogy eddigi piacunk szivesebben fedezi szükségletét máshonnét, a hol inyére való anyagot kap, s így ha azt nem akarjuk, hogy egészen is bezáruljon az előttünk alkalmazkodnunk kell kivánalmaihoz.

Nem marad más hátra, mint sertésstenyésztésünkben a hustermelést helyezni céljainkúl; így visszaszerezzük a piacot s az e nembeli kereslet általánosságánál s tartóságánál fogva új lendületet nyerend tenyésztésünk s ismét lucratív lesz az. Nem kell ezért még elismert hizó képességű fajtáink felett pálczát törnünk, sőt még meg sem kell zavarnunk állendóvá vált jó tulajdonaikat netáni keresztezés által; maradjanak meg azok úgy, a mint vannak, sőt iparkodjunk e nembeli képességüket is fejleszteni. Vanak sertésfajtáink, a melyeknél a hizodalmasság mindig hátrább állott a test és husképzésnél. Ezen fajtáknak a felkarolása ez idő szerinti teendők, hogy gyorsan s tömegben fellépve, a keresletet felénk fordulni kényszerítsük. Ha ezt tesszük, bizonyára jobb napok jönnek fel sertésstenyésztésünkre.

V. S.

T Á R S A L G Ó.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági-egylet igazgató válaszmánya — egyetértve az erdélyi gazdák III-ik vándorgyűlése rendező bizottságával — elhatározta, hogy azon sajnos kalamitások folytán, melyek részint az uralgó cholerajárvány által egész Hunyadmegyére s a gyűlés színhelyéül szolgáló városra nehezettek, részint azon veszteségek miatt, melyek az ideai termés nem sikerülte által a gyűlés és tárlatban résztveendő gazdaközönséget érték: az ez idén október 5—8-án Déván tartatni tervezett gazdasági vándorgyűlést és tárlatot megtartani nem fogja, hanem azt a jövő év hasonló időszakára halasztja.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet ig. válaszmányának Kolozsvárt, 1873. szeptember 1-én tartott r. üléséből.

Vörös Sándor,
h. titkár.

Világkiállítási levelek.

XIV.

(G. V.) A „Meierei” istállójának második fele az u. n. tarka fajták által van elfoglalva! Elhelyezés szerint először a kuhlandi marha tűnik szemünkbe, mely a „Kuhland”-nak nevezett gyönyörű völgyben Morvaország északnyugoti részében a Kárpátok tövében tenyészik. A kuhlandi marha keletkezése a jelen század elejére esik, midőn az importált eredeti tiroli teheneket berni bikákkal kezdték keresztezni s az éghajlat és talaj kedvezése folytán az utódokból önálló törzs fejlődött, mely számos kitűnő tulajdonsága miatt csakhamar keresetté is vált. Dicsérik a korai fejlődést, a bőséges tej nagy zsirtartalmát, az izomerőt és gyors járást, sőt a hizó képességet is.

A kuhlandi marha szomszédságában az egerlandi van felállítva, mely a tiroli vérnek a cseh parlagi fajtával történt keresztezéséből származik és tenyésztési tőkélyét az ismert és általánosan tisztelt Komernek köszöni. Tejelésre ugyan nem mérközhetik a fentebb említett, de szerényebb

igényekkel is bír; különben 800—1000 kupa tejet évente a közepszerű példányok is adnak. Testalkatra nézve a közepes marhákhöz sorolható, fedszõre rõtbarna, feje rövid és széles, nyaka nem ritkán tulterhelt, melle széles, farka magasan tűzött.

A pinzgauai fajta nemcsak a salzburgi hercegségben de újabb idõben Felső és Alsó Ausztriában, sőt Bajorország nagy részében el van terjedve, főleg Bécs vidékén mint par excellence tejelõ marhát becsülik. A veres fedszõ a világtól a setét veresbarnáig váltakozik; a törzsön számos jegyet találunk, a fényszáj halvány rózsza vagy zsemlyeszínü, a rövid fej széles homlokkal bír, a nyak finom, a törzs hosszú és tonnaszerű marjától kezdve többnyire lejt, a tölgy szabályos, a bőr ruganyos és finom, a csontozat közepes. Tejelése bõ, a minõség közepszerű takarmány mellett is kitünõ, az állat könnyen hizik és finom rostu husa miatt nagyon keresett.

A pinzgauai mellett a vele különben is rokon möllthali marha foglal helyet, mely Karinthiában napról napra inkább terjed. A möllthali színre nézve setétebb, testalkatra kisebb mint a pingauai, de tejelése bővebb, igényei még jóval szerényebbek. Borjazás után a tehén nem ritkán 14—16 kupa jó minõségü tejet ad naponta s azért a tejgazdaságok által néha mesés árakon megvásároltatik; honosulása eddig kedvezõnek bizonyult.

A pusterthali marha a két elõbbenivel rokon, kivált a pinzgauai vérrel sokszor kereszteztetik. Testnagysága szerint a nagyobb fajtákhoz sorolandó, csontozata erõs, feje hosszú, színe többnyire veres tarka, fejlõdése gyors, hizõképessége kitünõ. A pusterthali marha számos változvánnyal bír, melyeknek értéke nagyon is különbözõ.

A zillertal-duxi marha szintén Tirolban honos, testalkata erõs és zömök, fedszõre setétkarna és fekete, többnyire jegyes. Az állat edzett és nagyon étkes, de inkább csak az alpesi legelõk élvezete mellett díszlik; teje nagyon zsiros.

Felső Ausztriából a régóta becsült welsi tarka marha van kiállitva, mely ismeretlen eredetü, de már évszázadok óta tenyésztetik. Fõképen két alakot lehet megkülönböztetni, egy nehezebb és egy könnyebb törzsöt; az elsõ fehér, kisebb nagyobb fekete foltokkal tarkázva, az utóbbinak két oldala fekete, miglen feje, háta és lábai fehérek. A welsi tarka általában véve a közép nehézségü fajtákhoz tartozik, a tehenek bőven tejelnek és nagyon könnyen fogamzanak, a hizékonyosság kielégítõ. A welsi tarkának fõlõnye azonban példátlanul szerény igényeiben rejlik, minél fogva minõségileg és mennyiségileg csekély takarmánnyal bíró vidékeken is még nagy haszonnal tenyészthetõk.

A korábbi levelünkben leirt két ober-innthali tehén mellett, az üres állás egy szarvatlan jochbergi (Tirol) tehén által van elfoglalva, az erõs testalkatú állatok nagyon bőven tejelnek.

Alsó Ausztria földbirtokossi közül Báró Pereira Arnstein Henrik a gñõhli marhát mutatja be. A gñõhli vagy zwetteli tájfajta alig éri el a közép nagyságot, feje kicsiny fényszája tejes, szemei világos gyürüvel vannak körülvéve,

nyaka vékony, törzse mély és hosszúra nyújtott, farka magasan tűzött, lábai rövidek, színe a zsemlestõl a fehérig terjed. Elõnyeihez tartozik szerény igények mellett a bõtejelés, évente 1800 kupaig a jobb példányok után; az aránylag kicsiny anyaállat erõs és nagy tinókat nevel.

A mi az istállót illeti, ennek berendezése példás és az egyes szerelvények külön kiállitási tárgyakul szerepelnek. Így látunk etetõ jászolokat cement, beton és márványból, állásokat és oszlopszatot fából és vasból, járdát cementből és téglából, nyolcféle marhalánczot; egyszerű és czélyszerű vasbutort, kétféle hidmérleget; kisebb nagyobb u. n. biztonsági lámpásokat stb. mind ezen tárgyakat más-más jó névü gyárak által szállitva.

A tej nagyobbára nyersen adatik el, havonta kétszer próbafejést tartanak és az eredményt az illetõ táblára feljegyzik. Az állatok augusztusi tejelését és élõ súlyát legközelebb külön cikkben fogjuk t. olv. asóinkkal közölni.

Szõlészet körébõl.

(Válasz Timár Karoly urnak.)

„Chia bella posta altera la verita non cerca!”

Czikkemben azt irtam, hogy szõlõtõim rendesen akkor is szép termést mutatnak, a mikor a szomszédaim tőkái üresek.

Ha Timár Károly ur bebizonyítja, hogy e föltünõ termési eredmény nem az én szõlõtõim kezelési módjának az eredménye, meghajlok érvei elõtt, a melyeket eljárásom ellen czáfólolag felsorolt; ha ezt nem teszi, czikkemet érvei által meg nem döntöttnek tekintem.

Bármelyik müveleti rendszerrõl mondhatunk, irhatunk plausibilis, sõt teljesen meggyõzõ indokoknál fogva akár-mennyit; a végén a rendszer hasznossága felett a termési eredmény határoz.

Az észrevételeknek csak annyiban ismerhetem el jogosultságát, a mennyire az ezekben állitott rendszer más talaj, fekvés és levegõi körülmények között a termés eredményére nézve kielégíthetõ lehet, de ez által még nincs bebizonyítva, ha valjon az érintett körülmények között az általam gyakorolt müveleti mód nem adna-e hasonló és talán még jobb eredményt? Ha csak hasonló eredményt ad, már gyakorlatom elõnyben van, mivel kevesebb költséggel jár.

Mikor idõm meg fogja engedni, T. K. ur észrevételeire pontonként fogok felelni és reményem: demonstrative; addig most még csak annyit: hogy új rendszereket azért, hogy újak, ne ítéljük el, de bizon ne is fogadjuk el általánosan mindaddig, míg több évi tapasztalat hasznosságát be nem bizonyította.

Hogyan van, hogy Guyot rendszerét minden ellene létező kételyeink mellett szeretik magasztalni, a mig az eredményben hasznosnak bebizonyult kezelési módot kárhoztatjuk; áll talán itt is: in patria nemo profeta?

Szentgyörgyi József.

Szőlészeti statisztikai kimutatása

a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek.

(Folytatás.)

44. Mező-Bodon (Tordamegye). 17 hold, 47 □ öl szőlővel, vegyes hazai fajokkal, agyag talajon, karikás művelés alatt. Kerül holdja 81 frtba. Terem 20 akó kitűnő bort, mely elkél helyt és M.-Vásárhelyt. 1871-ben 5 frton, 1872-ben 10 frton akója.

45. Mező-Nagy-Ikland (Tordamegye). 1 hold, 1446 □ öl szőlővel, agyag talajon, karikás művelés alatt. Kerül holdja 81 frtba, terem 20 akó jó bort, mely az udvarba használtatik fel.

46. Mező-Nagy-Kapus (Tordamegye) 21 hold szőlőterülettel bir, agyag talajon, vegyes hazai szőlőfajokkal, karikás művelés alatt. Kerül műveltetése holdankint 80 frtba, terem 24 akó kitűnő bort, mely elkelt 1871-ben 5 frton, 1872-ben 10 frton akója. Igen kitűnő fekvésű szőlőnek való helye van m. e. 200 hold.

47. Mező-Uraj (Tordamegye). 18 hold szőlője van agyag talajon, vegyes hazai faj szőlőkkel, karikás művelés alatt; kerül holdja 60 frtba; terem 20 akó közönséges bort, mely elkél helyt.

48. Szék-Uraj (Marosszék). 20 hold szőlő területtel, vegyes hazai fajokkal beültetve, melynek nagyobb része vé-

könyhaju vagy boros szőlő. Mivelési mód a karikás, mely kerül holdanként 60 frtba; terem holdja 20 akó bort, elkél helyt és Maros-Vásárhelyt akónként 5 frton.

(Folytatása köv.)

EGYVELEG.

* Hiba igazítás. Lapunk múlt számában a szőlészeti statisztikai kimutatásban Septér, Mező-Ujlak és Királyfalva községek mint Tordamegyéhez tartozók említettek, holott azok Kolozs megyéhez tartoznak. E tévedést ezennel helyre hozzuk.

* Eladó kanadai zab. A k.-monostori gazd. tanintézet kísérlettelkén eredeti kanadai vetőmag után termett zabból néhány véka eladásra bocsátatik. A zabnak kiváló jó tulajdonai szerfelett erős növényzetében, bő termésében és a magnak nagy súlyosságában állanak. A csaknem az árpa duzzadtságához hasonló magnak sulya mérőnként 63 font. A zabnak ára vékánként 2 frt. 50 kr. Megkeresések az intézet igazgatóságához intézendők.

* A kolozs-monostori m. k. gazdasági tanintézet első éves növendékeit ezennel felhívom, hogy f. szeptember hó 15-ére az intézetben megjelenjenek, hogy a cholerajárvány által megszakított tanévük a vész elmúltával teljesen befejeztessék. Vörös Sándor r. tr s igazgatói helyettes.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha-hus
Ára krajezárookban										
Kolozsvár	septemb. 4	656—670	436—450	416—430	100—116	600—610	130	120	1000	22
Nagy-Várad	august. 26	460—650	420—250	340—390	130—150	430—450	110	70	950	24
Maros-Vásárhely	august. 28	524—610	412—465	370—386	100—180	—	190—200	40—150	1000	20
Károly-Fehérvár	august. 30	565—575	440—450	425—434	145—150	—	135—145	90—115	1000	20
Nagy-Szeben	julius 29	600—667	493—547	393—433	140—167	400	80—85	60	700	22
Brassó	august. 30	581—692	549	435—446	129—136	404	—	—	—	20
Besztercze	august. 21	650—670	450—470	480—500	170—190	—	120—160	80—100	750	20
Nagy-Enyed	august. 28	533—577	463—510	388—425	135—145	—	190—200	40—50	1100	18
Szamosujvár	august. 25	600—680	450—480	400—420	160—170	—	160	50	1200	20
Deés	august. 26	560—640	440—500	360—400	100—120	—	170—180	60—100	800	18
Torda	julius 15	660—800	620—680	440—460	290—200	—	190—200	75—100	800	18

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 76 frt — kr. Ezüst árkelet 105.25.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 4980 drb hizó ökör. — A forgalom a felhajtott nagy szám daczára élenk; árak: galicziai 33¼—35 frt, magyar 33—35½ frt vágósuly máz sája.

TARTALOM: Gazdasági gépek s eszközök a világiállításon II. III. — Sertésenyésztésünk jelen állapotához. — Társalgó. Értesítés. — Világiállítási levelek XIV. — Szőlészet köréből — Szőlészeti statisztikai kimutatása a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek. — Egyveleg. — Piaczi árák. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (32—48.)

Jankó Vincze GÉPGYÁR-TULAJDONOS Kolozsvárt.

Ajánlom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe Vidats- és Gubicz-minták után az erdélyi földminőség szerint javított szerkezettű vaskéimemet, ára a 2-ik számúnak 22 frt, a 3-iknak 20 frt, a 4-iknek 18 frt. Továbbá ajánlom eketaligáimat 11 frtért, rostáimat 68 frtért, morzsolóimat 48, 55 és 60 frtért, szecs kavágóimat 100 frtért, borpréseimet 100 frtért stb.

A vásárlandó tárgyakért készpénzfizetés helyett búzát vagy egyéb terményt is elfogadok piaczi ár szerint.

(16)

1—3

„TISZA” biztosító és jelzálogbank.

Alaptőke két millió forint oszt. ért.

Eszközöl minden más társulatoknál olcsóbb díjak mellett biztosításokat tűz- és jégkáron, elle egy élet és járadékra.

Foglalkozik jelzálog kölcsönök nyújtásával.

Jelen napokban, midőn a veszélyesen uralgó cholera járvány oly hirtelen ragadja ki a gondos szülét övéi mellől, különösen ajánlja olcsó életbiztosításait.

Példa:

2000 frt tőkéért egyszerű halálesetre biztosítva fizetetik évenként:

ha a biztosító	20	30	40	50 éves
	30 frt 60 kr.	40 frt 02 kr.	55 frt 60 kr.	83 frt.

Biztosításokat elfogadnak, úgy felvilágosítást adnak a vidéken az ügynökök, Kolozsvárt a képviselőség, hivatalos helyiség: főtér 8. szám Tauffer Károly emeletén.

A „TISZA” biztosító- és jelzálogbank kolozsvári képviselősége:

Kolozsvár, július 6-én 1873.

Br. Bánffy Dezső, képviselő.

Bovánkovits Gyula, titkár.

12—20 (9)